

De beginjaren van Kring Peelland en de Federatie

Nadat de gilden van het Land-van-Cuijk in 1933 in Boxmeer onder grote belangstelling waren overgegaan tot de oprichting van hun bond, werd door velen de hoop uitgesproken dat deze eerste gildebond in Nederland zo spoedig mogelijk door andere gevolgd zou worden.

Vrienden van de oude gilden in Peelland hebben het niet bij woorden en wensen gelaten. Onder aanmoediging en met onmisbare steun van notabelen konden de initiatiefnemers in betrekkelijk korte tijd overgaan tot de oprichting van de Bond van Schuttersgilden in Peelland. Enkelen van deze notabelen waren huisarts Dr. A. Pannekoek uit Gemert, directeur C.J. Wintermans van de zuivelfabriek in Gemert en hun gildenvriend J.M. Vereijken uit Beek en Donk. Deze drie waren er stellig van overtuigd dat vele gilden zonder een algemene leiding in verval zouden raken, hetgeen uiteraard zeer te betreuren zou zijn geweest.

Mede onder invloed van Jhr. Mr. R.A. van Rijckevorsel uit Berlicum en van Mr. Van Lanschot uit Veghel spoorde Dr. Pannekoek gildenvrienden aan zo'n bond op te richten. In 1935 was het zo ver. In het toenmalige, in Helmond uitgegeven dagblad De Zuid-Willemsvaart en in de Gemertse Courant was te lezen dat op 29 juni 1935 in Gemert was opgericht de Bond van Schutterijen in Peelland en dat A. Pannekoek tot voorzitter was benoemd. Voorzitter Pannekoek opende op 4 juli 1935 in hotel De Kroon in Gemert de eerste bestuursvergadering en heette de aanwezigen hartelijk welkom. Hij memoreerde, dat de oprichting van de bond mede het werk was van R.A. van Rijckevorsel en zei te menen dat een woord van dank aan de jonkheer uit Berlicum zeker op zijn plaats was.

A. Pannekoek en C.J. Wintermans uit Gemert, J.M. Vereijken uit Beek en Donk, J. Merkelbach uit Lieshout, C. van Schaik uit Aarle-Rixtel, Hurkmans uit Someren, J. van Dinter uit Deurne en P. Jacobs uit Vlierden waren samen de grondleggers van de Bond van Schutterijen in Peelland.

De Federatie. Op 17 november 1935 was Dr. A. Pannekoek als voorzitter van kring Peelland aanwezig op een bijeenkomst van gilden in Eindhoven. Op zijn voorstel viel het besluit een vergadering uit te schrijven voor alle voorzitters en secretarissen van de bestaande gildebonden met als doel te komen tot een centraal orgaan. De vergadering is op 8 december 1935 in hotel De Keizer in Gemert gehouden onder leiding van A. Pannekoek, die tot eerste voorzitter van de nieuwe federatie werd benoemd. De Bond van de Noordbrabantse Schuttersgilden is toen in Gemert een feit geworden. Jhr. R.A. van Rijckevorsel ontving als eerste de titel van erevoorzitter.

In maart 1936 waren er reeds 13 gilden bij de Peellandse kring aangesloten: de gilden van Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Margaretha uit Aarle-Rixtel, Sint-Antonius en Sint-Leonardus uit Beek en Donk, Sint-Joris en Sint-Antonius Abt uit Deurne, Sint-Joris en Sint-Antonius/Sint Sebastiaan uit Gemert, Sint-Servatius/Sint-Barbara uit Lieshout, Sint-Hubertus uit Liessel, Sint-Joris uit Someren, Sint-Lambertus uit Someren-Eind en Sint-Willibrordus uit Vlierden. De eerste algemene ledenvergadering is onder leiding van Dr. Pannekoek gehouden in de niet meer bestaande herberg Het Witte Paard in Aarle-Rixtel. De voorzitter deelde mee, dat de kring aangesloten was bij de Bond van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden. De statuten van de kring, die Gemert als zetel kreeg, werden behandeld en aangenomen. Besloten werd elk jaar een kringdag te organiseren met voor alle aangesloten gilden de verplichting daaraan deel te nemen. De contributie werd op 3 gulden per jaar bepaald.

Jhr. van Rijckevorsel sprak zijn hartelijke dank uit, voor het feit dat hij de vergadering mocht meemaken. Hij was verheugd, dat kring Peelland reeds zo ver was uitgebreid en was van overtuigd, dat de gilden door eendrachtige samenwerking weer konden opbloeien.

De eerste kringdag werd op 21 juni 1936 onder organisatie van het plaatselijke gilde van Onze-Lieve-Vrouw in Aarle-Rixtel gehouden. In 1937 traden toe de gilden Sint-Willibrordus uit Bakel en Sint-Joris uit Asten. Op het eind van dat jaar traden ook toe de beide Lieropse gilden Onze-Lieve-Vrouw van de Zeven Weeën en Sint-Antonius-Abt. De kring bestond toen uit 17 gilden.

In 1938 werd Johan Vereijken uit Beek en Donk tot nieuwe voorzitter van kring Peelland benoemd. In ditzelfde jaar bedankte het gilde Sint-Willibrordus uit Vlierden voor het lidmaatschap, hetgeen de nieuwe voorzitter vanzelfsprekend zeer betreurede maar hij beloofde er alles aan te zullen doen teneinde de terugkeer van het gilde te bevorderen. De ledenvergadering van 1939 besloot om twee kringdagen te houden. Er meldden zich vijf kandidaten voor de organisatie daarvan. Bij loting werd de eerste kringdag toegewezen aan het Sint - Margarethagilde uit Aarle-Rixtel en de tweede aan het Sint-Hubertusgilde uit Liessel. Natuurlijk was het de bedoeling om na 1939 door te gaan met het organiseren van de gildefeesten maar het uitbreken van de tweede wereldoorlog in 1940 verstoorde als zoveel ook deze mooie illusies.

De naoorlogse jaren

Begin maart 1945 vergaderde het voltallige kringbestuur ten huize van bestuurslid J. van Dinter in Deurne om zich na vijf oorlogsjaren te beraden over de geest en de hoedanigheden van de aangesloten gilden. De conclusie was dat ze de oorlogsjaren in het algemeen ongebroken hadden overleefd. Het zou echter nog wel geruime tijd in beslag nemen voordat hetgeen, dat tijdens de oorlog was geroofd of vernield; zou zijn vervangen, maar de belangrijkste constatering was dat de goede wil en de liefde voor het Odewezen waren blijven bestaan. Voorzitter Johan Vereijken stelde voor nog in dezelfde maand een algemene vergadering te beleggen, met het oog op het gebrekkige vervoer bij voorkeur in het centrum van Helmond.

De door voorzitter Johan Vereijken voorgestelde vergadering vond op 31 maart 1945 in Helmond plaats. Van de 16 aangesloten gilden waren er 14 aanwezig. De voorzitter toonde zich verheugd over de uitstekende opkomst, temeer daar een aantal vertegenwoordigers bij gebrek aan vervoer te voet waren gekomen. In Helmond werd het bewijs geleverd dat het gildewezen ondanks de vijf bange oorlogsjaren in harten en hoofden was blijven voortleven. Het hield een belofte voor de toekomst in. De belangrijkste vraag aan de gilden was of in 1945 weer begonnen kon worden met het organiseren van de jaarlijkse kringdag. De discussie hierover verliep moeizaam. Tenslotte kwam de vergadering tot een stemming met als resultaat dat 14 stemmen voorstanders bleken te zijn en 8 ertegen waren (ieder gilde had 2 stemmen).

Op 17 juni 1945 hield het gilde van Onze-Lieve-Vrouw van de Zeven Weeën in Lierop de eerste naoorlogse gildedag. Het was verbazingwekkend te zien waarmee de gilden voor de dag kwamen. Een andere bijzonderheid van deze gildedag was de afwezigheid van prijzen; de tijd leende er zich nog niet voor. Later echter werden alle winnaars alsnog in het bezit gesteld van een fraaie oorkonde waarop de naam van het gilde en de prijs waren vermeld. Twee maanden later, op 20 augustus 1945, vond onder organisatie van het Sint-Jorisgilde in Deurne de tweede naoorlogse kringdag in Peelland doorgang. Dankzij de wat grotere

voorbereidingstijd was dit gilde er in geslaagd 35 zilveren medailles als prijzen beschikbaar te stellen. Het koningschap van de dag werd verschoten op de wip en niet op de houten vogel en evenals in Lierop waren in Deurne alle 16 aangesloten gilden aanwezig. In hetzelfde jaar organiseerde ook het gilde van SintAntonius-Abt uit Stiphout, dat nog niet bij de kring was aangesloten, een (vrij) gildefeest, een bewijs temeer dat het verlangen naar de oude gildefeesten zeer groot was gebleven.

Op 14 januari 1950 wees de vergadering de eerste kringdag toe aan het onlangs tot de kring toetreden gilde van Sint Antonius uit Stiphout. Ook werd besloten voortaan jaarlijks twee vergaderingen te houden; de laatste had te kampen met een te overladen agenda. In datzelfde jaar sloot het Sint-Catharinagilde uit Helmond, dat vanaf 1939 slapende was geweest, zich bij de kring aan. Op 1951 sloot het gilde Sint-Willibrordus uit Vlierden, dat zich in 1938 als lid had teruggetrokken, zich weer bij de kring aan. En het gilde van Sint-Antonius-Abt uit Mierlo-Hout, dat onder kring. Kempenland had geressorteed, ging voortaan verder onder de vlag van Peelland. De kring was nu 20 gilden groot.

Op 3 maart 1956 ging het er rumoerig aan toe tijdens de bestuursverkiezing, in die mate zelfs dat het noodzakelijk was een pauze in te lassen voor het vaststellen van nieuwe kandidaten. Enkele stemmingen leverden tenslotte A. Niessen uit Helmond als nieuw bestuurslid op. Tevens werd op deze moeizaam verlopen vergadering besloten in de toekomst slechts één kringdag per jaar te houden. Er is een tijd van komen en een tijd van gaan. Kringvoorzitter Johan Vereijken, bij zijn woning in Beek en Donk de leermeester van vele aspirant-vendeliers, stelde zich wegens zijn fysieke toestand na een auto-ongeluk niet langer meer herkiesbaar. Vicevoorzitter Jan Wich sprak tijdens de vergadering een woord van dank tot de scheidende praeses, speciaal voor het vele werk dat deze in kring Peelland had verzet, maar ook voor diens activiteiten buiten het eigen gebied. Op voorstel van het bestuur en met instemming van alle aanwezigen werd Johan Vereijken tot erevoorzitter van de kring benoemd. Als aandenken ontving hij een wandelstok met inscriptie.

Op 2 maart 1957 werd Alphons Niessen van het Sint-Catharinagilde uit Helmond gekozen als nieuwe voorzitter van kring Peelland. Op 11 januari 1958 leidde hij voor de eerste keer een algemene vergadering. Onder zijn bekwame en dynamische leiding beleefde kring Peelland een grote opbloei en is geworden tot wat hij nu is.

Alphons Niessen in functie als kringvoorzitter van kring Peelland, zoals iedereen hem kende bij de kringgildedagen en andere activiteiten bij de gilden. Hij was de grote stimulator van het gildewezen in kring Peelland en tevens erevoorzitter ervan; medeoprichter van het Sint-Catharinagilde in 1950, vele jaren oude-deken en nadien benoemd tot staande-deken. Hij is overleden in 1981.

Echter bij de bestuursverkiezing in 1959 werd kringvoorzitter A. Niessen niet herkozen. Tijdens een tweede vergadering, enkele weken later in Bakel, viel het besluit het bestuur met twee personen uit te breiden. Bij deze gelegenheid keerde A. Niessen terug in het bestuur en wel opnieuw als voorzitter. Penningmeester A.J. Jaspers uit Gemert achtte de tijd gekomen om te vertrekken. J. Verhoeven uit Gemert en J. van Doorne uit Aarle-Rixtel werden in Bakel als nieuwe bestuurders gekozen. De contributie werd tot tien gulden per jaar verhoogd en voorts ondertekenden de dertien aanwezige gilden het nieuwe kringreglement.

De volgende 25 jaar

Op 29 mei 1960 verschenen 21 aangesloten gilden op de kringdag in Asten. Op deze dag werd tevens op bescheiden wijze het 25jarig bestaan van de kring gevierd. Erevoorzitter J.M. Vereijken mocht een koninklijke onderscheiding in ontvangst nemen, kringvoorzitter A. Niessen kreeg een zilveren sikkels met daarop het wapen van Peelland, hem aangeboden door de gemeenten uit de kring. Ook in dit jaar deden de technische adviseurs van het kringbestuur hun intrede. Dat waren voor het vendelen: H. Kuijten van Sint-Antonius-Abt uit Deurne; voor het schieten: M. Hurkmans van Onze-Lieve-Vrouw van de Zeven Weeën uit Lierop; voor het trommelen: J. van de Laar van Sint-Joris uit Someren, en voor het standaardrijden; J. Verhoeven van Sint-Antonius uit Gemert.

Het Colveniersgilde uit Helmond verzorgde in 1961 het eerste landjuweel in kring Peelland. Bij een temperatuur van 25 graden verleende het weer zijn volle medewerking.

Op 9 september 1962 trokken vele gilden uit de kring op naar de Brabantse dag in Antwerpen. Internationale banden werden ook aangeknoopt met Werll in West-Duitsland waar een Schützenfest plaats vond en waar 20 leden uit de kring acte-de-présence gaven.

In 1963 sloot het gilde Sint-Hubertus uit Gemert zich bij de kring aan. De hoogtijdag in 1964 was ongetwijfeld 30 april toen ongeveer 2000 gildebroeder Koningin Juliana bij paleis Soestdijk huldigden en de vendeliers haar een vendelgroet brachten. Het paleis en de tuinen vormden een schitterend decor. Na de hulde werd kringvoorzitter Niessen aan het koninklijk paar voorgesteld en mocht hij een welgemeend dankwoord in ontvangst nemen.

Op 23 november 1968 overleed op 80jarige leeftijd Johan Vereijken van het Sint-Antoniusgilde uit Beek en Donk. J. Vereijken was in 1935 medeoprichter van kring Peelland, die hij als voorzitter 19 jaar heeft geleid. Johan Vereijken, erevoorzitter van de kring en ook een van de oprichters van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden, werd op 27 november onder zeer, grote belangstelling ten grave gedragen; hij had zich de grote voortrekker getoond en liet een grote leemte achter. Zijn levenswerk heeft vele vruchten afgeworpen en daarvan profiteert de kring nu nog steeds.

Eind september 1970 ondernamen diverse gilden met in totaal 48 gildebroeders een tweedaagse expeditie naar Montereau in Frankrijk waar het gezelschap gastvrij werd onthaald. Een oud klooster diende als een goed nachtelijk onderkomen. De gildebroeders sliepen er voortreffelijk, voorzitter Niessen zelfs zo goed dat hij 's morgens slapend met bed en al naar buiten kon worden gedragen. Na deze ongebruikelijke ochtend-exercitie

Ook in 1972 bleven de uitnodigingen binnenkomen. In juni gaven enkele Peellandse gilden gehoor aan het verzoek om in Rotterdam de vakantieweken te openen. Op 9 september werd in het kader van het landjuweel Gemert alsnog de kringdag voor 1972 gehouden. De reislust viel in dat jaar niet te beteugelen. Peellandse gilden brachten onder leiding van de kring-voorzitter drie keer een bezoek aan Frankrijk waar Romilly, Douanie en Saint-Armand-les-Eaux werden aangedaan. Het programma in Nederland vermeldde een bezoek van de Peellandse gilden aan het graf van bisschop Bekkers in

Sint-Oedenrode waar Karel van Hoof van het Sint-Margaretha-gilde het vendel zwaaide. Het bezoek aan Sint-Oedenrode paste in het kader van de klompenbeurs.

In november 1975 sloot het Sint-Servatiusgilde uit Lieshout, dat vanaf 1937 slapende was geweest, zich weer bij kring Peelland aan. Van 3 tot 9 oktober 1975 brachten 280 gildebroeders, bij wie de kringvoorzitter, een bezoek aan Rome ter viering van het Heilig Jaar. Peelland was daarbij goed vertegenwoordigd. Allen kregen er echter een grote teleurstelling te verwerken, want de geplande audiëntie bij de paus kon geen doorgang vinden. Niettemin, het was een mooie reis waarover gildebroeders nog steeds spreken.

Voor kring Peelland was 17 oktober 1981 een droeve dag want toen overleed erevoorzitter Alphons Niessen op 65jarige leeftijd in de Jan-de-Witkliniek in Bakel. Alphons Niessen toonde zich altijd een voortreffelijke gildebroeder, zijn leven steeds in dienst stellend van anderen. Met zijn geweldige ervaring motiveerde hij de gilden op zijn eigen wijze. Kring Peelland mocht hem daarvoor dankbaar zijn. Het was niet verwonderlijk dat de kring massaal vertegenwoordigd was toen Fons Niessen door het eigen Sint-Catharinagilde naar zijn laatste rustplaats werd gebracht.

In hetzelfde jaar werd besloten het pas heropgerichte Sint-Sebastiaangilde uit Helmond niet op te nemen in de kring.

Bron: uit boek 50 jaar gilden in Peelland